

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΣΤΗ ΘΑΣΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αναστάσιος Δ. Καπόλλας

Αφορμή για την ανακοίνωση αυτή ήταν η φωτοτυπία εγγράφου που έθεσε υπόψη μου ο λόγιος ερευνητής της ιστορίας της Θάσου και πρόεδρος της Θασιακής Ένωσης Καβάλας κ. Κων/νος Χιόνης. Είναι έγγραφο ανέκδοτο, γραμμένο στην ελληνική γλώσσα, προέρχεται από το αρχείο της οικογένειας Παναγ. Χαλδέζου και είναι από τα παλαιότερα έγγραφα που έχουν διασωθεί. Αφορά μια απλή μεταβίβαση ακινήτου στο Θεολόγο, το έτος 1735, από θείο προς ανιψιό, η σπουδαιότητά του όμως σχετικά με τον τρόπο μεταβιβάσεως ακινήτων την περίοδο της Τουρκοκρατίας και η κληρονομιά που κοιβαλάω, αφού είμαι γιος του πρώτου και επί σειρά δεκαετιών συμβολαιογράφου της Θάσου και έχω αναλώσει τα νεανικά χρόνια ανάμεσα σε συμβόλαια, υποθήκες και μεταγραφές, με παρακίνησαν να ασχοληθώ με το θέμα αυτό.

Όπως αναφέρεται στο κείμενο του εγγράφου, ο παπα Βασιλικός, επειδή είχε ανάγκη χρημάτων, υποχρεώθηκε να πωλήσει στον ανιψιό του Γιαννάκη όλη την «Πολίτη», με όσα δένδρα είχε μέσα, και κατά τη διατύπωση του εγγράφου «το χωράφι, το τζαμπούνι, ως διαλαμβάνει το χοντζέτι, όπου το αγόρασα και ο τεσκερές, ακόμη και έτερον χωράφι με ένα δένδρον, όπου αγόρασα από τον Γραμμένον. Όλα αυτά τα εποίλησα του άνωθεν ανιψιού μου διά γρόσια τον αριθμόν 41, ήτοι τεσσαράκοντα ένα». Το έγγραφο κλείνει με το τυπικό «όθεν διά το βέβαιον της αληθείας ενεχείρισα αυτό το παρόν, έμπροσθεν των κάτωθεν υπογεγραμμένων μαρτύρων και έστω εις ένδειξιν -1735- εν μηνί Σεπτεμβρίω-16». Ακολουθεί η υπογραφή του πωλητή και η σημείωση «στρέγου' τα άνοθε» και η υπογραφή 8 μαρτύρων. Σύμφωνα λοιπόν με το έγγραφο αυτό, το ένα χωράφι ο πωλητής το είχε αγοράσει με χοντζέτι και τεσκερέ, δηλαδή με δημόσια έγγραφα, ενώ το άλλο, από τον Γραμμένο, με ιδιωτικό έγγραφο. Τα ακίνητα απλώς μνημονεύονται χωρίς να περιγράφονται και για μεν το δεύτερο δεν αναφέρεται ούτε η τοποθεσία, ενώ για το πρώτο, που ονομάζεται «Πολίτη», δεν υπάρχουν ούτε όρια ούτε έκταση, αφού είναι γνωστά σε αγο-

1. Θασίτικος ιδιοματισμός αντί *στέργω* που σημαίνει συμφωνώ.

ραστή, πωλητή και μάρτυρες. Δεν υπάρχει μάλιστα ούτε το ονοματεπώνυμο του συντάκτη, που αποτελεί κατά κανόνα και την εγγύηση της δικαιοπραξίας, ενώ αναφέρεται αόριστα το όνομα «Πολίτην», χωρίς να προκύπτει αν περιλαμβάνει όλη την τοποθεσία ή ορισμένη έκταση. Ήταν δε «Πολίτες» παλιός οικισμός του Θεολόγου, που ιδρύθηκε το 1453 από πρόσφυγες της Κωνσταντινούπολης².

Με αφορμή το έγγραφο αυτό και από τη γενικότερη έρευνα των εγγράφων της περιόδου αυτής, διαπιστώνεται ότι ο τύπος των εγγράφων που αφορούν μεταβιβάσεις ακινήτων, παραμένει ο ίδιος μέχρι τα τελευταία χρόνια. Οι μικρές διαφορές και αποκλίσεις εξαρτώνται από την εμπειρία και τις γραμματικές γνώσεις του συντάκτη, τις ανάγκες της εποχής και τις απαιτήσεις των συμβαλλομένων, ενώ η γλώσσα έχει τους χαρακτηριστικούς θασίτικους ιδιοματισμούς και στην προσπάθεια να δοθεί περισσότερο κύρος στο κείμενο, γίνεται μείξη της ομιλούμενης με την καθαρεύουσα και το αποτέλεσμα δεν είναι το καλύτερο δυνατό. Χρησιμοποιείται ο ίδιος τύπος στην αρχή με τις παραλλαγές: «Διά του παρόντος δήλον αποκαθίσταται ότι εγώ...» ή «με το παρόν φανερώνω και ομολογώ...» ή «διά της παρούσης μου ομολογίας και καθολικής αποδείξεως ομολογώ...» κλπ. Δεν υπάρχουν δυσχέρειες ως προς την κατανόηση της βουλήσεως του πωλητή ή ζητήματα ερμηνείας του κειμένου, αφού η διατύπωση αποσκοπεί στην κατοχύρωση και εξασφάλιση του αγοραστή. Ο πωλητής μεταβιβάζει «οικειοθελώς και απαραβιάστως», αποξενούνται από κάθε δικαίωμά του και αναγνωρίζει τον αγοραστή «τέλειο εξιουσιαστή», «νοικύρην» κλπ. Για περισσότερη εξασφάλιση γίνεται μνεία ότι κανένας συγγενής του πωλητή ή συνορίτης του δεν έχει το δικαίωμα να διεκδικεί το πωλούμενο, γιατί «είναι καλώς τιμημένο και το τίμημα κατεβλήθη μέχρις οβολού»³. Η ομολογία της πώλησεως γίνεται «κατέμπροσθεν τιμιωτάτων μαρτύρων, προεστών και γερόντων»⁴ για να έχει κύρος η πώληση «εν παντί κινώ» ή «κύρος και ισχύ εν παντί δικαίου δικαστηρίου». Αντιμετωπίζονται τόσο η περίπτωση προσβολής από τρίτο πρόσωπο –και όταν ευγή τινάς να τον πειράξει, να έχω εγώ να αποφαίνωμαι εις τα πάντα⁵– όσο και η κατοχύρωση του αγοραστή –και οψόποτε γυρίσω από τον λόγο μου, να τον δίνω γρόσια δέκα⁶. Προκύπτει, επίσης, ότι δεν υπήρχαν νοτάριοι, όπως στα

2. Απόστολον Ε. Βακαλόπουλου, Προβλήματα σχετικά με την εγκατάσταση Κωνσταντινουπολιτών προσφύγων στη Θάσο και Τούρκων εποίκων σ' αυτήν πριν και μετά την άλωση (1453), περ. «Θασιακά», τ. 7 (1990-1991), σ. 19-20.

3. Πρβλ. και Τάσου Αθ. Γριτσοπούλου, Το Αρχείο της Μαρίας Σταματίου Λασκαρίδου Ποταμιάς, περ. «Θασιακά», τ. 7 (1990-1991), σ. 346-347, καθώς και Γεωργίας Κ. Χιόνη, Οι μεταβιβάσεις ακινήτων στη Θάσο κατά την τουρκοκρατία, περ. «Θασιακά», τ. 8 (1992-1993), σ. 202-203.

4. Κωνσταντίνου Χιόνη, Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου, περ. «Θασιακά», τ. 2 (1985), σ. 141, αρ. εγ. 8, και σ. 145, αρ. εγ. 14.

5. Κωνσταντίνου Χιόνη, Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου των ετών 1731-1855, περ. «Θασιακά», τ. 1 (1984), σ. 87, αρ. εγ. 1.

6. Κωνσταντίνου Χιόνη, ό.π., σ. 88, αρ. εγ. 3.

φραγκοκρατούμενα νησιά του νοτίου Αιγαίου, αλλά μόνον γραφείς, που μερικές φορές υπέγραφαν και τα έγγραφα και γι' αυτό τους αποκαλούσαν γραφομάρτυρες.

Το προς έρευνα ζήτημα, ύστερα από όσα έχουν εκτεθεί, είναι αν τα έγγραφα αυτά αποτελούν τίτλους μεταβιβάσεως ακινήτων, αφού έχουν συνταχθεί με τους ισχύοντες κατά τους χρόνους εκείνους εθιμικούς κανόνες. Σύμφωνα με τον ειδικό νομ. σύμβουλο του Υπουργείου Γεωργίας Ν. Π. Ελευθεριάδη, οι αγοραπωλησίες αυτές θεωρούνται αποδεικτικά στοιχεία, αφού είχε παγιωθεί ο τρόπος αυτός μεταβιβάσεως ακινήτων και αποτελούσαν για τους Θάσιους τις αποδείξεις για τις ιδιοκτησίες τους. Οι ιδιόκτητες εκτάσεις ή άλλως μουλκικές γαίες, οι οποίες ανήκαν κατά κυριότητα στους κατοίκους της Θάσου, μπορούσαν να διατεθούν ελευθέως και άνευ επισήμων διατυπώσεων, διατηρήθηκαν δε οι γαίες αυτές στην Ικαρία και τη Θάσο ιδιόκτητες μέχρι της καταλύσεως του τουρκικού καθεστώτος (μουλκικές) σε αντίθεση με τις γαίες της Λήμνου και άλλων νήσων, που ήταν πάντοτε και διατηρήθηκαν δημόσιες ή βασιλικές, όπως βεβαιώνει ο ίδιος σύμβουλος⁷. Σύμφωνα με τον καθηγητή Γ. Νάκο «οι δικαιοϋκρές πράξεις που συνομολογούνται στη Θάσο σε ευρύτατη έκταση, συντάσσονται με ιδιωτικά έγγραφα, χωρίς ιδιαίτερο τύπο, στην ελληνική γλώσσα, με διατύπωση απλή, ενώ το κύριο χαρακτηριστικό τους ήταν περισσότερο η περιγραφή της πράξεως παρά η τήρηση των γραμματικών κανόνων». Δεν προκύπτει αν θα καταγραφόταν σε κάποιο κώδικα για τη νομιμότητά τους, αυτό δε αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο για την κατάταξή τους στη μορφή των δικαιοπραξιών των καλουμένων *traditio cartae* και όχι στις πράξεις *per cartam*⁸.

Το Πολυμελές Πρωτοδικείο Καβάλας ασχολήθηκε με το θέμα αυτό, αν δηλαδή τα ιδιωτικά πωλητήρια έγγραφα της εποχής της Τουρκοκρατίας αποτελούν τίτλους μεταβιβάσεως ακινήτων, με αφορμή αγωγή του Δημοσίου, που υποστήριζε ότι μετά το 1875 ήταν απαραίτητος ο τίτλος, έγινε δε ο ισχυρισμός αυτός δεκτός, έγινε δηλαδή δεκτό ότι ο τίτλος ήταν απαραίτητος μετά την ισχύ, το 1875, του οθωμανικού νόμου «περί τίτλων» της 28ης Ρετζέπ 1291. Η διάταξη του άρθρου 1 του νόμου αυτού αναφέρει: «Δοθήσονται νέοι έντυποι τίτλοι έχοντες άνωθεν τον τουγράν δι' όλα εν γένει τα καθαράς ιδιοκτησίας κτήματα, τα κείμενα εν ταις πόλεσι, τοις χωρίοις και εις τους ναχιέδες, απαγορεύεται του λοιπού η εξουσία τοιούτων κτημάτων άνευ τίτλων». Σύμφωνα όμως με τις διατάξεις του Οθωμανικού Αστικού Κώδικα (άρθρ. 175, 181, 185), που είναι προγενέστερος του νόμου «περί τίτλων», οι μεταβιβάσεις των ακινήτων καθαράς ιδιοκτησίας, μουλκίων, δεν υπάγονταν σε διατυπώσεις και δεν ήταν επιβεβλημένη η μεταγραφή στα κτηματολογικά γραφεία, όπως γινόταν σε μεταβιβάσεις βακουφικών ή δημοσίων γαιών επί των οποίων η πολιτεία διατηρού-

7. Ν. Π. Ελευθεριάδη, περ. «Δικαιοσύνη», έτος 1926, σ. 348, και έτος 1929, σ. 304.

8. Γεωργίου Π. Νάκου, Το δικαίωμα της χωριστής ιδιοκτησίας επί δένδρων (δενδροκτησία) στη Θάσο επί τουρκοκρατίας, περ. «Θασιακά», τ. 9 (1994-1995), σ. 371-372.

σε δικαίωμα ψιλής κυριότητας και ήταν απαραίτητη η συναίνεσή της για τη μεταβίβαση. Οι μεταβολές που επήλθαν με το νόμο της 28ης Ρετζέπ 1291 έτους εγείρας (1875) δεν μετέβαλαν τον τρόπο μεταβιβάσεως των μουλκίων «ως εκ της διαφόρου φύσεως αυτών», όπως δέχεται και ο Βασ. Παπαχρήστου στο έργο του «Αντιδικίες Δημοσίου - Ιδιωτών επί Δασών - Δασικών εκτάσεων», σελ. 53, όπου τονίζεται ότι τα ιδιωτικά έγγραφα αποτελούσαν νόμιμο τίτλο μεταβιβάσεως των μουλκίων, χωρίς να απαιτείται μεταγραφή της συμβάσεως, και όπως δέχεται και η υπ' αριθμ. 1135/1975 απόφαση Α.Π. (No.B. 24, σελ. 419). Αλλά και ο ίδιος ο νόμος της 28ης Ρετζέπ 1291 δεν αναφέρει ακυρότητα σε περίπτωση μη εγγραφής στο κτηματολόγιο.

Με την υπ' αριθμ. 153/1927 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης εξάλλου γίνεται δεκτό ότι ο παραπάνω νόμος δεν απέκτησε ποτέ υποχρεωτική ισχύ, το ίδιο δε αναφέρεται και σε γνωμοδότηση του καθηγητή Κ. Βαβούσκου (Αρμεν/λος ΜΓ/1047) με παραπομπές στη νομολογία. Η άποψη αυτή είναι η ορθότερη και κατά τον Οδυσ. Καραγιαννακίδη, ο οποίος μ' ανακοίνωσή του στο 3ο Συμπόσιο Θασιακών Μελετών τονίζει ότι η μη υποχρεωτική ισχύς του νόμου της 28ης Ρετζέπ 1291 προκύπτει από το ότι ο ίδιος αυτός νόμος δεν διαλαμβάνει τίποτε σχετικά με την έναρξη ισχύος του, σε αντίθεση με το νόμο περί γαιών, και από το ότι η έκδοση τίτλων, δηλαδή η κτηματογράφηση όλων των κτημάτων πλήρους ιδιοκτησίας, δεν θα μπορούσε αντικειμενικά να ολοκληρωθεί παρά μετά από μακρό χρονικό διάστημα, το οποίο όμως δεν διέδραμε, λόγω της απελευθέρωσης. Κατά τον Οδυσσ. Καραγιαννακίδη, ο νόμος της 28ης Ρετζέπ 1291 αναφερόταν στην καταγραφή μουλκίων (κτημάτων καθαρής ιδιοκτησίας) και τον εφοδιασμό των κυρίων τους με τίτλους και λαμβανομένης υπ' όψη της προβλέψεως του νόμου (ΔΣΙΓ) του 1913 (που κύρωσε τη συνθήκη της 1/14 Νοε 1913) ότι το ελληνικό κράτος όφειλε να εφαρμόσει τους νόμους του οθωμανικού δικαίου που βρήκε σε ισχύ, γεννάται θέμα αν είναι ορθή ή όχι η άποψη των μεταγενεστέρων νόμων του οθωμανικού δικαίου (όπως ο ν. της 28ης Ρετζέπ) υπερίσχυε του ιερού μουσουλμανικού δικαίου, δηλαδή ο προγενέστερος οθωμανικός αστικός κώδικας που εξομοίωνε τα μουλκία με τα κινητά πράγματα ως προς τον τρόπο μεταβιβάσεως, δεν είχε εφαρμογή; Καταλήγει όμως και αυτός στην άποψη περί μη υποχρεωτικής ισχύος του νόμου της 28ης Ρετζέπ 1291, όπως ήδη ανέφερα⁹.

Η εγκυρότητα των ιδιωτικών πωλητηρίων εγγράφων προκύπτει περαιτέρω και από τα εξής: Ο μοντεσαρίφης Θάσου στην από 29.8.1902 εγκύκλιό του, αναγνωρίζοντας το δικαίωμα συντάξεως των εγγράφων αυτών, δίνει τις ακόλουθες οδηγίες: «οπόταν γίνεται πώλησις οικιών, χωραφίων και των τοιούτων, να προσέχετε εις το σαφές της πράξεως και όπως μη εξαπατήσει ο εις τον έτερον, τα δε πωλητήρια έγγραφα να συντάσσονται καλώς, συνάμα δε να σηκωθεί ολοτελώς το εξ απάτης προ-

9. Οδυσσέα Καραγιαννακίδη, Καθεστώς των γαιών πλήρους ιδιοκτησίας στη Θάσο επί ισχύος του οθωμανικού δικαίου, περ. «Θασιακά», τ. 9(1994-1995), σ. 215-216.

ερχόμενον κακόν»¹⁰. Αλλά και πληθώρα αποφάσεων, των πολιτικών και εκκλησιαστικών δικαστηρίων της εποχής εκείνης, αναγνωρίζουν την εγκυρότητα των ιδιωτικών εγγράφων. Στην από 15.2.1892 απόφαση του μητροπολίτη Μαρωνείας Χρυσανθου, ιδιωτικό πωλητήριο θεωρείται έγκυρο, αφού ήταν επικυρωμένο από τον προεστώτα, τον εφημέριο και ένα πρόκριτο¹¹. Το Πρωτοδικείο Θάσου σε υπόθεση αμφισβήτησης της υπογραφής μαρτύρων σε παρόμοιο έγγραφο διέταξε την εμφάνιση των μαρτύρων¹². Με άλλη απόφασή του ήρθη κατάσχεση πραγμάτων που είχε επιβληθεί, διότι ο υπόχρεος δεν εμφανίσθηκε την ορισθείσα ημέρα «για να αποδείξει την εικονικότητα» ιδιωτικού πωλητηρίου¹³. Το Μικτό Εκκλησιαστικό Δικαστήριο Θεολόγου θεώρησε ως εικονικό πωλητήριο ιδιωτικό, «διότι ουδείς των μαρτύρων είδε να μετρηθώσι χρήματα»¹⁴. Με άλλη απόφασή του κρίθηκε ότι οι κληρονόμοι πρέπει να διανείμουν ορισμένα από τα κληρονομιαία, ενώ τα υπόλοιπα «τα περιλαμβανόμενα εν τω πωλητηρίω μένουσι ανεπηρέαστα»¹⁵. Αγωγή που ασκήθηκε το 1898, απορρίφθηκε ως αβάσιμη, γιατί η εναγόμενη επικαλέστηκε πωλητήριο ιδιωτικό, όπως προκύπτει από τον Κώδικα αποφάσεων του Μικτού Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου¹⁶, από το οποίο προκύπτει ότι και σε άλλες περιπτώσεις έγιναν δεκτά παρόμοια έγγραφα. Η προσβολή καθ' εαυτή πωλητηρίων ιδιωτικών ως πλαστών ή εικονικών ή ως προϊόντων απάτης, αποτελεί άλλη μία απόδειξη της αναγνωρίσεώς τους ως εγκύρων. Τα δικαστήρια ακύρωναν τα έγγραφα αυτά, αν προέκυπτε η πλαστότητα κλπ. και όχι εξαιτίας του νόμου της Ρετζέπ 1291.

Η μη εφαρμογή του νόμου αυτού στη Θάσο επιβεβαιώνεται από τους δύο κώδικες των αποφάσεων του Πρωτοδικείου Θάσου των ετών 1896 και 1897, που φυλάσσονται στο Ιμαρέτ Καβάλας. Πουθενά δε γίνεται λόγος η επίκληση του νόμου αυτού, ενώ γίνονται δεκτά τα ιδιωτικά πωλητήρια έγγραφα, εφόσον υπάρχει επικύρωση από τις επιτόπιες αρχές. Υπήρξαν βέβαια και περιπτώσεις συντάξεως εικονικών τίτλων, αφού διάφοροι επιτήδριοι, εκμεταλλευόμενοι την ευχέρεια συντάξεως ιδιωτικών τίτλων, χρησιμοποιούσαν τη μέθοδο αυτή με σκοπό να εμφανισθούν ως κύριοι εκτάσεων και αγρών, που ήταν αδέσποτοι ή χέρσοι. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση που αναφέρεται σ' έγγραφο που δημοσιεύεται από τον κ.

10. Κωνσταντίνου Χιόνη, Ένα πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων των ετών 1902-1904, τ. 2 (1985), σ. 93.

11. Νικολάου Ρουδομέτωφ, Το αρχείο της οικογένειας Παπακυλιανού (1847-1918), τ. 9(1994-1995), σ. 448, αρ. εγ. 20.

12. Κώδικας Αποφάσεων Πρωτοδικείου Θάσου έτους 1897, σ. 44. Ο κώδικας αυτός φυλάσσεται στο Ιμαρέτ Καβάλας.

13. Κώδικας Αποφάσεων Πρωτ. Θάσου έτους 1897, σ. 20.

14. Κώδικας Αποφάσεων Μικτού Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου Κάτω Θεολόγου, σ. 11.

15. Κώδικας Αποφ. Μ.Ε.Δ. Κάτω Θεολόγου, σ. 18.

16. Κώδικας Αποφ. Μ.Ε.Δ. Κάτω Θεολόγου, σ. 20.

Κ. Χιόνη. Ο προεστός και μουχτάρης Άνω Θεολόγου Ι. Χατζούδης αποκαλύπτει στην από 1.8.1911 διαθήκη του: «φοβούμενος μήπως πάγει κανένα ζιζάνιον από πάνω το τξησμέ και κάνει κατοχή τον τόπο, πριν φυτεύσομεν τις σκαμινές, έκανα ένα πωλητήριο τον γαιμπρόν μου Γεώργιον υπογραμιμένον με μάρτυρες, χωρίς να δώσει χρήματα και ευρίσκεται μέσα στην κασέλα μου, είναι άκυρο. Πάλιν και αν φανεί κανένα και θέλει να το κάνει ζάπι¹⁷, να πάρει το πωλητήριο να φανεί αγοραστής, να είστε ασφαλισμένοι...»¹⁸.

Είναι συνεπώς βέβαιο ότι στη Θάσο επεκράτησε ιδιότυπο νομικό καθεστώς στις ιδιοκτησίες που υπάγονταν μέσα στα όρια κάθε κοινότητας. Οι ιδιοκτησίες αυτές, μούλκια, ανήκαν στην απόλυτη κυριότητα των κατοίκων της κοινότητας. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση του κοινού των Μαριών του 1846: «δηλοποιούμεν ημείς οι εγχώριοι Μαριώται, μικροί και μεγάλοι, ότι υπεσχέθημεν άπαντες κοινώς ότι τα χωράφια και αμπελία που έχομεν εις την Μέσην βάνομεν διορίαν από σήμερον Φεβρουαρίου 2 έως 10, όστις έχει αμπελί ή χωράφι, να πάγει εις την παρούσα διορίαν να αποφανεί δουλεύοντάς το, ότι είναι μούλκι του. Όποιος δεν πάγει και μένει ο τόπος αδοίλευτος, γίνεται κοινή ημιών απόφασις, ότι μετά την διορίαν, ό,τι μέρος γης μένει ακαλλιέργητον, να πηγαίνει άλλος... χωρίς να έχει την παραμικρήν πείραξιν και να το δουλεύει και να γίνεται μούλκι του...»¹⁹.

Ο τρόπος αυτός συνεχίσθηκε ως το 1904, που κοινοποιήθηκε ο αυτοκρατορικός ιραδές (διάταγμα) της απαγόρευσης σύνταξης ιδιωτικών πωλητηρίων εγγράφων. Η εντολή όμως αυτή δεν εφαρμόσθηκε από τους μουχταροδημογέροντες Θάσου και ο μουτεσαρίφης υποχρεώθηκε να γνωστοποιήσει πάλι τη διαταγή, για να πληροφορηθούν οι κάτοικοι «ότι διά τας από τούδε και εις το εξής γενησομένας αγοραπωλησίας κτημάτων, γαιών, αμπελιών, κήπων και των τοιούτων, αποτείνονται οι αγοροπωληταί εις το τμημα (ταπού), ίνα λαμβάνωσι επίσημους τίτλους (ταπιά). Εάν δε γίνωσι ιδιωτικά έγγραφα, να μην επικυρώνονται υπό των μουχταροδημογερόντων, καθ' όσον συμφώνως τη αυτοκρατορική διαταγή, δεν θα γίνονται δεκταί υπό των δικαστηρίων αι επί τούτων στηριζόμεναι δίκαι και όπως αμέσως μας γνωστοποιείται το όνομα των αγοραστών και πωλητών, οίτινες δεν ήθελαν αποτανθώσι εις την διοίκησιν». Επειδή όμως η σύνταξη ιδιωτικών εγγράφων συνεχίσθηκε, αναγκάσθηκε ο μουτεσαρίφης να απευθυνθεί και για τρίτη φορά στο μουχτάρη Άνω Θεολόγου και να του κάνει παρατηρήσεις για την παραβίαση της διαταγής²⁰.

17. ζάπι σημαίνει κατοχή.

18. Κωνσταντίνου Χιόνη, Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου, περ. «Θασιακά», τ. 4(1987), σ. 125-126, αφ. εγ. 47.

19. Κωνσταντίνου Χιόνη, Ανέκδοτα Θασιακά έγγραφα της Θάσου των ετών 1837-1913, τ. 2(1985), σ. 39-41, αφ. εγ. 2.

20. Κωνσταντίνου Χιόνη, Ένα πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων των ετών 1902-1904 από το Θεολόγο, περ. «Θασιακά», τ. 2((1985), σ. 108.

Οι αγοραπωλησίες όμως με ιδιωτικά έγγραφα όχι μόνο δεν σταμάτησαν, αλλά συνεχίστηκαν και μετά την απελευθέρωση. Η πρώτη μάλιστα ελληνική διοίκηση αναγνώρισε το δικαίωμα αυτό των κατοίκων της Θάσου. Επέβαλε μόνο τη χαρτοσήμανση, για όσες αγοραπωλησίες γινόταν «εφ' απλού χάρτου»²¹. Η χαρτοσήμανση βέβαια είχε επιβληθεί από την τουρκική διοίκηση κατά τα τελευταία χρόνια του 19ου αιώνα. Για τη νομιμοποίηση μάλιστα των εγγράφων είχε επιβληθεί ο «περί χαρτοσήμου» νόμος. Έγγραφα που προσκομιζόνταν στο Δικαστήριο έπρεπε να ήταν χαρτοσημασμένα. Σε περίπτωση που δεν ήταν χαρτοσημασμένα, επιβάλλονταν διάφορα πρόστιμα. Τέτοια πρόστιμα επιβλήθηκαν, γιατί δεν έφεραν «το ολικόν χαρτόσημον» σε συμφωνητικά, ενοικιαστήρια, ληξιπρόθεσμα γραμμάτια και πωλητήρια²². Ίσως και η πρώτη ελληνική διοίκηση να έκανε χρήση του νόμου αυτού, γι' αυτό και να επέτρεψε τη σύνταξη αγοραπωλησιών «εφ' απλού χάρτου», αρκεί μόνο να χαρτοσημαίνονταν²³.

ΕΓΓΡΑΦΟ

Μονόφυλλο διαστάσεων 0,210 X 0,152 χωρίς περιλήψη.

*Διά της παρούσης μου ομολογίας και καθαράς αποδείξεως Ι ομολογώ εγώ ο πα-
πα-Βασιλικός ότι πως έστωντας και να μου Ι χρειαστούν μερικά άσπρα διά το χρέ-
ος μου, επούλησα τον Ι ανεψιόν μου κυρ Γιαννάκη την Πολίτην όλην από το ένα Ι
μέρος έως το άλλο με τα όσα έχει μέσα· δένδρα εννέα, Ι καραίς, απηδίαίς, κερασίαις
και κλήματα· και το χω Ι ράφι το τζαμπούνι, ως καθώς διαλαμβάνει το χοντζέτι
οπού Ι τα αγόρασα και ο τεςκερές· ακόμη και έτερον χωράφι με Ι ένα δένδρον οπού
αγόρασα από τον Γραμμένον· όλα αυτά Ι τα επούλησα του άνωθεν ανεψιού μου κυρ
Γιαννάκη διά γρό Ι σια τον αριθμόν: 41, ήτοι τεσσαράκοντα ένα· Ι όθεν διά το βέ-
βαιον της αληθείας ενεχείρισα αυτώ το παρόν Ι έμπροσθεν των κά(τω)θεν υπογε-
γραμμένων αξιοπίστων μαρτύρων Ι και έστω (εις) ένδειξιν: -1735- εν μηνί Σεπτεμ-
βρίω: -16*

+ Βασιλικος στρεγου τα ανοθε
κομμενος μαρτις
διμήτρης μαθιού μάρτης

21. Κωνσταντίνου Χιόνη, ό.π., σ. 108. Βλ. ακόμα στον ίδιο, Η απελευθέρωση της Θάσου το 1913, περ. «Θασιακά», τ. 2(1985), σ. 22 και 33, αρ. εγ. 5. Πρβλ. και Γεωργίας Χιόνη, Οι μεταβιβάσεις ακινήτων στη Θάσο κατά την τουρκοκρατία, περ. «Θασιακά», τ. 8(1992-1993), σ. 207-208.

22. Κώδικας Αποφ. Πρωτ. Θάσου έτους 1896, σ. 37, 90 και 93-94, αρ. αποφ. 26, 72 και 76.

23. Κωνσταντίνου Χιόνη, Η απελευθέρωση της Θάσου το 1912 και η εγκατάσταση των πρώτων Αρ-
χιών, «Θασιακά», τ. 2 (1985), σ. 33, αρ. εγ. 5. Χαρακτηριστικά αναφέρεται: «Προσκαλούμεν άπαντας τους
κατοίκους όπως πάσαν πράξιν εμπορικήν, ήτοι αγοράν, πώλησιν, δάνεια κλπ. προσέλθουσι και συντά-
ξωσι ενταύθα επί χαρτοσήμου, χαρτοσημάνωσι δε τας τυχόν εφ' απλούν χάρτου γενομένας τοιαύτας».

